

С Т А Н О В И Щ Е

от доц. д-р Валентин Стоянов Недев

ОТНОСНО: Дисертационен труд от Кузман Минков Мартинов на тема:
„Методика на разследване на измами“

за получаване на образователна и научна степен „доктор“ по докторска програма от професионално направление 3.6 „Право“

Представения дисертационен труд е структуриран по следния начин: Предговор, Въведение, четири глави, Заключение, Библиографски списък на използваните източници, библиография, Програма за контент-анализ, Анкетна карта.

Създаването на Методика на разследване на измами по формата на дисертационен труд е много актуално предвид следните обстоятелства: очертаваща се трайна тенденция на увеличаване броя на извършваните измами в контекста на общата престъпност у нас; непрекъснатата поява на нови начини за извършване на измами; неблагоприятна тенденция относно процента на разкриваемост на този вид престъпления, както и висотата степен на латентност, липсата на монографично изследване в областта на разследване на измамите.

Структурата на дисертационния труд отговаря напълно на общоприетата в науката криминалистика структура на методика на разследване на отделен вид престъпления, а именно: обстоятелства, подлежащи на доказване при разследването, респективно криминалистична характеристика на този вид престъпления; особености на образуването на досъдебно производство за измами; следствените ситуации, характерни към началото на разследването; система от типични общи и частни версии; особености на тактиката на някои типични действия по разследването на първоначалния и последващия етап на разследване на измами.

В този смисъл следва да се подчертае, че в представения дисертационен труд са намерили отговори всички най-важни въпроси, които се поставят неминуемо при разследване на измамите. Поради това обстоятелство трудът има не само теоретично, но и важно практическо значение относно подобряване практиката на разследващите органи в разглежданата област.

При анализа на дисертационния труд могат да се открият следните научни и научно-приложни резултати, които представляват оригинален принос в методиката на разследване на отделните видове престъпления като раздел на науката криминалистика:

1. Осъществено е задълбочено емпирично изследване на разследването на престъплението „измама“, като са изучени 142 съдебни производства, провеждани в период от 10 години в три териториални области в страната. При това:

- изследването е извършено на основата на специална програма, която е приложена, както и на основата на подробна анкетна карта;

- съдържанието на приложената програма и анкетна карта показва, че те напълно отговарят на изискванията социологичната наука за подобни документални изследвания;

- след обработване на резултатите са открити корелационни зависимости между някои от елементите на криминалистичната характеристика на измамите, което е от важно значение за предлагане на реални системи от следствени версии;

- резултатите от емпиричното изследване са използвани широко при формулиране на препоръки за провеждане на отделните действия по разследването, което прави препоръките много по-ефективни.

Направеното емпирично изследване и използването на резултатите от него показват, че кандидатът притежава способности за самостоятелни научни изследвания.

2. Конструирана е криминалистична характеристика на престъплението „измама“, което според мен се прави за пръв път в нашата криминалистична литература. Важно е да се подчертае, че отделните елементи на криминалистичната характеристика са изведени на основата на резултатите от емпиричното изследване, което ги прави приложими в хода на практическото разследване на този вид престъпление. В този

аспект оригинално е разглеждането и разграничаването на два основни вида начина на извършване на измами: дистанционен и непосредствен. Това разграничение се използва и за типологизиране на извършителите на измами и техните жертви, което и принос в теорията.

3. Изведени са някои корелационни зависимости между елементи на криминалистичната характеристика, например: начин – брой на жертвите – предмет – време – място. Тези зависимости спомагат да се предложат по-нататък в текста обосновани системи от версии, които могат да се изградят към началото на разследване на измами.

4. Предложен е набор от типични следствени ситуации, които могат да възникнат към началото на разследването и още по-важно – за всяка от тях е предложена типова програма за разследване.

За пръв път е предложена изключително подробна и всеобхватна система от версии, които се изграждат на първоначалния етап на разследването.

Много правилно е предложението за изграждане на екипи при разследването на някои измами (например при наличие на множество жертви на измами и при използване на технически средства за свързка при извършване на измамите) – това е един от начините за повишаване ефективността на разследването на дела от подобен вид.

5. Предложени са оригинални препоръки, които да се прилагат в хода на отделни действия па разследването.

Особено детайлно е разгледано действието по разследване „Разпит на свидетел“, като принос е разграничаването на няколкото възможни видове свидетели, които могат да бъдат разпитани, и предложения подробен набор от въпроси, които следва да се изяснят.

Принос представляват и препоръките по отношение на оглед на оптични носители , на съдържанието на видеозаписи и мобилни апарати, тъй ако все повече в такава апаратура могат да се открият важни данни, свързани с разследването на измами.

Списъкът на използваните източници и библиографията показва, че кандидатът е анализирал множество произведения на учени криминалисти, процесуалисти и по наказателно право както по общи теоретични проблеми, така и по конкретните въпроси, свързани с измамата като вид престъпление.

Кандидатът е взел обосновано отношение по някои теоретични проблеми и е показал, че притежава задълбочени теоретични знания по криминалистика, но и по наказателен процес и наказателно право.

Към предложения дисертационен труд могат да се отправят и някои препоръки:

1. Инкорпорирането на добре разработената криминалистична характеристика на измамите в дисертационния труд би могло да послужи като основание на автора за едно по-задълбочено теоретично разглеждане на тази донякъде противоречива криминалистична категория и особено възможността за съжителстване на обстоятелствата, подлежащи на доказване и криминалистична характеристика и възможностите за тяхното обединяване.

2. В текста би могло по-ясно да се открият корелационните зависимости между някои от елементите на криминалистичната характеристика (включително чрез проценти, което е напълно възможно с инструментите на корелационния анализ).

3. Освен типови програми като част от планирането на разследването на измами, могат да се предложат и някои криминалистични операции (система от действия по разследването, оперативно-издирвателни мероприятия и организационни действия) за решаване на важни задачи на разследването и превръщане на неблагоприятната следствена ситуация в благоприятна.

4. Глава четвърта би могла да се обогати с анализ на някои други действия по разследването, характерни при разследване на измами, като например претърсване, личен обиск, изземване и следствен експеримент (особено за доказване възможността или невъзможността обвиняемия да извърши определени професионални операции, които са били необходими за извършване на „услугата“ – т.е. измамата).

Тези препоръки в никакъв случай не намаляват достойнствата на дисертационния труд, а целят обогатяване на съдържанието му.

В заключение на изтъкнатото до тук изказвам категорично мнение, че дисертационния труд съдържа научни и научно-приложни резултати, които представляват оригинален принос в методиката на разследване на отделните видове престъпления. Анализът на труда показва, че кандидатът притежава задълбочени теоретични знания по криминалистика и другите наказателно-правни науки, както и способности за научни изследвания.

Предвид на това давам ПОЛОЖИТЕЛНА ОЦЕНКА на дисертационния труд „Методика за разследване на измама“ с автор Кузман Мартинов за присъждане на образователната и научна степен „доктор“.

23.07.2020 г.

ДАЛ СТАНОВИЩЕТО:

(доц. д-р В. Недев)